

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

II. De Georgio Monacho eiusq[ue] vita & morte, succincta Narratio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

- VII. *Quinam Principes Maximilianus infelicia auxilia subministrarint.*
 VIII. *De Petrovicij Arriani, qui Transylvania Principis moderater fuit, crudelitate.*
 IX. *Caluinismo inualefcente in Transylvania Littera Ioannis Sepusij principis ad Lutheranos in Germania.*
 X. *Mors Ioannis Sepusij nouas turbas excitat: Stephanus Batorius à Lutheranis eligitur contra Maximilianum II. Imp.*
 XI. *Steph. Batorius Iesuitas in Transylvania colloca, & fit Rex Polonia, succedit ei frater, qui per Iesuitas Transylvania statum emendas.*
 XII. *Iesuita à consurata hæresis proscripti. postea ipse Sigismundus fugatus ab eisdem.*
 XIII. *Restitutus Sigismundus Turcas prælio vicis conuersatus punitus, & Iesuitas reducit.*
 XIV. *Maleficiatus à Calabro Sigismundus fit infelix.*
 XV. *Infelix Transylvania status.*

I. TRANSILVANIA ampla admodum provincia Dacia olim dicta, Christianam religionem sub Stephano Hungaria rege, ante sexætos circiter annos amplexa, post Mortem Ludouici regis Ferdinando Austriaco & Ioanne Sepusio, qui alas de Zepulia Comes Sepusienfis dictus est, de regno inter se contendentibus, in factiones & sectas miserabiliter admodum distracta fuit. Bello hoc varia fortuna vtrinque aliquamdiu gesto. Anno 1540 tandem in has condiciones conuenit, utque Ioannes armis acquisierat loca retineret, quo ad viueret, ipso vero mortuo, ad Ferdinandum e redirent. Ioannes defunctus filium infantem reliquit, vadeim tantum dies natum, Stephanum nomine, quem Turca deinde Ioannem appellarunt: vnde nouæ regionibus istis, Christianis non cum Turcis tantum, sed inter se quoque commissis, multoque asperius exercitæ conrotationes tetraduerunt. Inter alios infantia parte tutor datus fuit *Georgius* quidam *Martinus*, monachus, homo non minus magni animi quam celebris in Hungaricarum rerum historia memoria: qui quoad vixit, & pupillitutehæm administravit, hæreticorum elusis conatibus, Catholicam religionem, quantum potuit, saluam præstitit, quam *Petrus Petrovicius*, moderandæ pupilli pueritæ post ipsum admodus, plane pessumdaram atque extinctam voluit, è Catholico primum Lutheranus, ac deinde ex Lu-

therano Arrianus factus. Sed quia in Monachi illi historia (quam Martinus Fumeus Gallica lingua descriptam exhibuit) multa notata digna sunt; vitam eius & res gestas paucis describere operæ precium, videtur, ex quibus imprimis in credibilis tam animi magnitudo quam prudentia, quæ in hoc homine supra conditionem & fortunam fuerunt, elucebunt: tanto magis, quod functa ipsius mors tam reipublicam quam religionem in Transylvania eodem exitio inuoluit.

II. Fuit igitur Georgius natione Dalmata, nobilissima familia, sed in re tenui educatus, vilissima puer apud Ioannis VVaiuodæ matrem ministeria exercuit, calefaciendis hypocauftis & apportandis lignis destinatus. Huius vitæ periculis instigante bono Angelo, relicta Ioannis aula, vitam monasticam in Benedicti canobio extra Budam professus est, cellarumque & erogandis eleemosynis præfectus. Hic primum litteras didicit, & quamuis iam aduictior, etiam Latine aliquid effansio sacerdotum seu presbyterorum ordinem tandem cooperatus: Ferdinando in regem assumpto, exultantem apud Sigismundum Poloniae regem, VVaiuodam sequutus, retento nihilominus habitu, multis & grauissimis in negotijs fidelem ei operam nauauit, variaque ac periculosas legationes, vestitu dissimulante personam & securitatem præstante intrepide obiuit, quibus officijs adeo sibi Ioannis Sepusienfis & multi Ferdinandi Regis animum deuinxit, ut ab eo mox in regnum à Solimanno, cui tributarium se fecerat, restituro, in secretis consilium allectus, & quaestura regni, quæ dignitas primaria est, ornatus sit, Varadinensi prius Episcopatu donatus, ac postremo tutor cum *Isabella regina*, filio Stephano testamento relictus.

Non multo post Ferdinandus iuxta pacta, loca quæ Ioannes hæctenus præsidio tenuerat, tradi sibi petit, promissam compensationem vicissim reddere paratus Regina pacis admodum cupida, non abnuente, Georgius qui naturæ quodam instinctu ad magna aspirabat, Ferdinandi petitionem eludit, & Budam interea non maiori tantum præsidio, sed suæ etiam præsentis firmitate: quæque Ferdinandi potentiam imparem se facile animaduertente, Solimanni opem pro pupillo implorat. Postea à Ferdinando cum XL. hominum millibus obsessa, & XL. machinis verberata vrbe, Georgius obsidionem tantisper sustinuit, quoad Mahumetes Bassa, fuso Ferdinandi exercitu, eam soluit. His

ira gestis, Solimannus Adrianopoli profectus in Hungariam venit, Budam amicitiæ specie ingressus, urbem occupat, & matrē Reginam vnā cum filio pupillo & Georgio in Transiluaniam mittit, à Mustapha Bassa iam occupatam vt contra Ferdinandum eam defenderet, & Isabella reginæ in manus consignaret, Georgio pristina officia: questura in primis, confirmata sunt; cuius tanta erat auctoritas vt penes matrem & pupillum titulus tantum & regij nominis vmbra, penes ipsum vero omnis esset potestas, ac totius regionis vires, quibus non existerant tantum, sed ipsi etiam Reginæ formidabilis videbatur. Hisce rebus mota regina, à Solimanno contra Georgium quasi cum Ferdinando in necem filii & ipsius auctoritatem consilia agitante, auxilia petiit: Georgius vero cum Ferdinando clam agere cepit, admodū tum intricato, quod à Cæsare fratre contra Protestantibus tum bellum gerente, vix vllum auxilium sperare posset. Sane si accurate rem excusserimus, reperiemus bellum illud ob Lutheri deliria hinc extirpanda, illinc defendenda constatum, tam Hungariæ quam Transiluanie, validissimis contra Turcam hactenus Christianæ reipub. propugnaculis, extremam perniciem attulisse: quas nec Solimannus, nec Selimus, nec Amurathes insadere vnquam ausi fuissent, nisi Germanorum discordijs facilem sibi aditum apertum fore prævidissent. Ceterum, monitus ab Isabella Solimannus, Legatū ad Bassam Budensem misit cum mandatis, vt Georgium vel vivum vel mortuum in suam redigeret potestatem. Id quum homo astutissimus, ad quem etiam intima Solimanni consilia per exploratores quotidie deferebantur, rescisset, Saxabellum in locum natura, arte, & apparatu omni munitissimum se recepit, vt inde cum Solimanno de oppidis & conditione quam in potestate habebat, armis disceptaret, occupationem eius longe quam ille putabat, difficiliorem redditurus. Interim nequaquam ferrians collecto iusto exercitu, multa alia oppida capit, & Rascianos reginæ partibus fauentes, prælio commisso fundit. Post hæc à Solimanno veniunt Legati, cum mandatis. Bassam ad Budeasem & Moldauicæ ac VValachicæ præfectos, vt eos omnes qui à Monachi partibus stabant, ferro & igne persequerentur. Quum vero Turcz ob innatum genibus illis contra ipsos odium, non multum proficerent, Regina tandem à Solimanno deserta, & à Georgio Albelulicæ obsessa, certis cum eo conditionibus transiit. Interca tripartitus exercitus à

Bassa Budensi, Moldauicæ & VValachicæ regulis in Transiluaniam ducitur: Georgius vero statim cum quinquaginta armatorum millibus Bassa se obijcit, dum interim ipsius Legatus VValachorum copias sternit & profligat. Eandem fortunam veritus Bassa, quantum antea sex dierum itinere spaciij confecerat, tantum vno die relegit, Budam nõ multo post, vt in VValachiam, reuersus. Sic breui tempore Georgius Transiluaniam hostibus liberata imperium sibi non mediocriter stabilivit, accedente etiam Solimanni consensu qui tali homine amico quam inimico vti malebat. Sub hæc Georgius Varadinum concessit, vbi quum esset, de turbis à Transiluanicæ proceribus, monachalis imperij tam diu pertractis, à Regina contra ipsum, vt Stephano filio potius quam monacho regnum pararent, excitatis cognouit. Ipse vero ad pristinas artes conuersus, cum Ferdinando iterum pacificatur, qui à fratris, de vltis Protestantibus tum victoris opibus adiutus, Ioannem Bapristam Cattaldum cum mediocri exercitu in Transiluaniam misit, addito mandato, vt omnia ex Georgij sententia ageret, & ad omnia ei præsto esset. Ex altera parte Isabella Solimanni opibus freta comitis Agnatetie indicit, quibus plerique procerum interfuerunt. Eo cognito, homo imperterritus, assumpto velut ad custodiam corporis magno comitatu, statim corru consensu, eodire statuit, vt præsentia sua reginæ consilia disturbaret. Dum in itinere esset, curru quo vehebatur, siue casu siue autigæ impetitia, dum per confragosam viam incedit, euersus est. Id quod pro sinistro omine quõ omnes qui circa ipsum erant acciperent, infausamque ex eo profectionem fore augurarentur, & vt domum rediret rogarent, ille vt erat ad magnam natum, ideoque summus periculorum contemptor, ad eos residentem vultu versus, *Atqui frustra, inquit ex foruito euersi in terra curru casu mihi timore, quem nunquam euerendi in caelo curru astru benignum protegit.* Igitur non intermisso itinere Agnatetiam venit, & sola sua præsentia reginæ consilia dissipauit, coniunctisq; cum Ferdinando armis & consilijs, reginam pupilli matrem ad duras conditiones adegit. Dū hoc modo non Remp. modo sed & bellum administrat hic Monachus, adeoque inter primos ordines contra Turcas aut alios hostes suos strenue pugnat, à Iulio III. Pontifice in Cardinalium cooptatur collegium, & Strigoniensem Archiepiscopatu simul adipiscitur, cuius prouentus annui ad centena & quinquagena du-

na ducatorum millia esse perhibentur. Quum vero Ferdinandus Monachi huius (sic enim etiam iam Cardinalis vulgo appellabatur) conatus & consilia suspecta haberet quasi cum Turcis colludentis; quum aperta vi vix posset aut auderet, quocumque modo e medio eum collere decrevit. Id negotii Castaldo datum; qui exsequutionem viris quibusdam militaribus demandavit. Erat Georgius Binti in castello quodam ab se ædificato, loci amœnitate paucis cedente. Recepti in arcem absque vlla suspitione percussores, illucescere iam die ostium cubiculi pulsant; e quibus Ferrarius Castaldo ab epistolis, litteras quasi manu Georgij subscribendas præferens, continuo introducit. Eo intro misso, Cubicularium fores occludere volentem alius genu interferro prohibuit. Jam surrexerat Georgius, & Breviatio suo legendum intentus, ad mensam sedebat: quum Ferrarius ad eum familiariter accedit; tum porrectis litteris, dum Georgius calamum sumit ut nomen apponeret, Ferrarius pugione ei iugulum perit; ille vero exurgens, & Mariæ Virginis nomen inclamans, pugno eum percussit, viribus robustior in terram deiecit. Tum statim ad strepitum accurrens Sfortia Palauicinus, stricto ense, gravi vulnere medium quasi caput ei diuidit; hæc verba exclamanti: *Jesus, Maria! quid hoc est, fratres? Cædes hæc & famæ Ferdinandi parum honestam notam inussit* (ob quam & à Sacra Sede excommunicatus fuit) & rebus magnum attulit detrimentum: quod præter reliqua mala, hæresis, cui Georgius hæctenus omnem aditum obstruxerat, in ea regione libere statim vagari & triumphare cœpit. Perhibent harum rerum scriptores, hoc exitum cœnobij quendam præfulem Georgio præfagisse. Quæ enim Georgius proximam Ecclesiam ad arcis quæ ædificabat, usum everti, & cœnacula aliaque profanis usibus destinata conclavia superstrui iussisset, eius loci Abbas eum accessisse & his verbis monuisse dicitur: *Vide Domine, quid agas: & respice eum qui in te respicit. Anne dignum est, ut tu qui non Catholicus tantum, sed Cardinalis es, & Monachus, Dei domum occupes, & ex ea tuam facias? Id quidem Deus, mihi crede, haud in ultum sinet: immo poenam iam iam imminuentem video.* Vaticinium hoc minime vatum fuisse, exitus docuit, Georgio illo ipso in loco miserabiliter tum confosso, quum in supremo iam dignitatis culmine stare sibi videretur, & utrumque tam Solimannum quam Ferdinandum & spe & metu duceret, & in sua, quasi potestate haberet.

Thefauri quos infinitos fere congeserat, percussoribus partim præda cesserunt: quos tamen ad unum omnes miserabilem quoque vitam finem habuisse, scriptores plerique testantur. Hunc exitum habuit homo omnium superbissimus (sic Hungarica loquitur historia) & in occulto omnium qui umquam vixerunt, maximus tyrannus.

III. Hoc modo regio hæc natura & situ munitissima, ut ad quam in viro qui eam tenet, vix ullus pateat aditus, belli officina, ut Xenophon de Epheso dixit, & Marrius veluti campus Christianorum & Turcarum facta est. Quamdiu Georgius Monachus vixit, una in ea, nempe Catholica viguit religio: at eo mortuo, non in diversas tantum sectas distracta, sed etiam in maximas calamitates est devoluta. Solimannus enim, annum quod ei promissum fuerat, vicentium millium scutorum tributum accipere potro recusans, Mahumetem Bassam cum exercitu ad eam occupandam misit: Ferdinandus vero defendere eam modis omnibus satagebat, sed præmissa auxilia præstare non poterat, fratris Cæsaris viribus destitutus, contra quem nihil tale metuentem Mauritius Princeps Lutheranus, excitata rebellione, eo ipso tempore arma sumplerat Anno 1547. Interim Isabella quoque Regina Solimannum de filio suo, cuius Georgius tutor fuerat, in regnum restituendo urgere non desistebar, Petri Petrouitij opera potissimum ad eam rem usa, qui occulte quidem initio Lutheranus fuerat, sed Arrianismum postea aperte est amplexus; & quia frequens circa Principem erat, facile hæreseos venenum incauto adolescentis animo instillavit. Utrumque vero Georgius Blandratius perdidit, natione Pedemontanus; qui Ticini ex Inquisitorum manibus elapsus in Helvetiam primum & Germaniam, deinde in Transylvaniam profugit, ad medicam operam à Petrouitio & à Principe assumptus: sed ultra crepidam interim frequenter de rebus Theologicis diserebat, & quidem de gravissimis in tota Christiana religione articulis, in primis de Trinitatis mysterio, quod ille intellectus sui & Physicarum regularum decēpenda metiens, quum extricare se non posset, tam altum mysterium & ipse contemptim habuit, & contemptim de eo loquens, apud alios in contemptum adduxit. Rex interim sive Princeps Catholicum se simulabat, nec vivente matre vel Lutheranum vel Arrianum se profiteri audebat, quamvis aula ipsius tam Lutheranis & Calvinistis quam Arrianis pa-